

Брюксел, 8 ноември 2023 г.
(OR. en)

14655/23

SOC 718
EMPL 508
DIGIT 233
FREMP 300
MI 900

БЕЛЕЖКА

От:	Генералния секретариат на Съвета
До:	Комитета на постоянните представители/Съвета
Относно:	Проект за заключения на Съвета относно цифровизацията при координацията на системите за социална сигурност с цел улесняване на упражняването на социалноосигурителните права в ЕС и намаляване на административната тежест – <i>Одобряване</i>

1. Председателството изготви проект за заключения на Съвета „Цифровизация при координацията на системите за социална сигурност с цел улесняване на упражняването на социалноосигурителните права в ЕС и намаляване на административната тежест“.
2. Заключенията бяха разгледани от работна група „Социални въпроси“ на 2 октомври и 13 октомври 2023 г.
3. Беше постигнато принципно съгласие по проекта за текст, изложен в приложението към настоящата бележка.
4. Комитетът на постоянните представители се приканва:
 - да потвърди съгласието по текста на проекта за заключения, поместен в приложението; и
 - да изпрати проекта за заключения, приложен към настоящата бележка, за одобрение от Съвета по заетост, социална политика, здравеопазване и потребителски въпроси на заседанието му на 27 – 28 ноември 2023 г.

Цифровизация при координацията на системите за социална сигурност с цел улесняване на упражняването на социалноосигурителните права в ЕС и намаляване на административната тежест

Проект за заключения на Съвета

КАТО ВЗЕМА ПРЕДВИД, ЧЕ:

1. Основната цел на цифровизацията е да се повиши ефективността на процесите, използването и обмена на данни, както и да се опростят и ускорят административните процедури.
2. През 2020 г. Европейската комисия представи съобщението „Изграждане на цифровото бъдеще на Европа“, а през 2021 г. — съобщението „Цифров компас до 2030 г.: европейският път за цифровото десетилетие“.
3. С Решение (ЕС) 2022/2481 на Европейския парламент и на Съвета от 14 декември 2022 г. се създава политическа програма „Цифрово десетилетие“, една от целите на която е ЕС и неговите граждани да могат да се възползват от сигурна цифрова самоличност, позволяваща на всеки потребител да контролира своето онлайн присъствие и своите онлайн взаимодействия.
4. В политическата програма „Цифрово десетилетие“ до 2030 г. е установена целта ключовите публични услуги да станат напълно достъпни онлайн до 2030 г., а като общи цели са заложили също: а) насърчаването на ориентирана към човека, основана на зачитане на основните права, приобщаваща, прозрачна и отворена цифрова среда със сигурни и оперативно съвместими цифрови технологии и услуги, и б) предлагането на приобщаващи, ефикасни, оперативно съвместими и персонализирани публични услуги и инструменти с високи стандарти за сигурност и неприкосновеност на личния живот. В съответствие с тези цели Комисията предложи Акта за оперативно съвместима Европа с цел определяне на мерки, насочени към гарантиране на високо равнище на оперативна съвместимост на публичния сектор в целия Съюз. С предложението за Акта за оперативно съвместима Европа се цели да се премахне фрагментирането на средата за оперативна съвместимост в Съюза и да се даде възможност на публичните администрации в Съюза да си сътрудничат и да предоставят ефективно публични услуги в трансграничен и междусекторен план.

5. В политическата програма „Цифрово десетилетие“ до 2030 г. също така е определена целта до 2030 г. 100% от гражданите на Съюза да имат достъп до сигурни средства за електронна идентификация (eID), които да бъдат използвани за ключови публични услуги в целия ЕС.
6. В Регламент (ЕС) 2018/1724 на Европейския парламент и на Съвета за създаване на единна цифрова платформа за предоставяне на достъп до информация, до процедури и до услуги за оказване на помощ и решаване на проблеми са определени някои задължения в областта на цифровата администрация, основани на принципа на недискриминация и принципа на еднократност, както и изисквания за предоставяне на информация относно процедурите. Съгласно регламента държавите членки трябва да осигурят до декември 2023 г. възможността гражданите и предприятията да имат достъп, да попълват данните и да получават отговор изцяло онлайн за 21 административни процедури. Някои процеси са свързани с координацията на системите за социална сигурност¹.
7. Освен това Планът за действие на Европейския стълб на социалните права се основава на 20 ключови принципа и права за по-справедливи, добре функциониращи пазари на труда и социални системи в полза на гражданите. В него се предлагат важни цели, които Европейският съюз да постигне до 2030 г. В Плана за действие беше обявено и стартирането на пилотния проект за Европейски паспорт за социална сигурност (ESSPASS) с цел проучване до 2023 г. на цифрово решение за трансгранична проверка на социалноосигурителни права.
8. През първата половина на 2023 г. две прояви бяха посветени на цифровизацията в областта на координацията на системите за социална сигурност: конференцията на високо равнище на тема „Цифровизация при координацията на системите за социална сигурност (ESSPASS) и трудовите карти“, проведена на 1 март 2023 г., и заседанието на работната група на Административната комисия за координацията на системите за социална сигурност (наричана по-нататък „Административната комисия“), проведено на 8 март 2023 г.

¹ Процедурите, които трябва да бъдат цифровизирани в областта на координацията на системите за социална сигурност, включват искането за определяне на приложимото законодателство в съответствие с дял II от Регламент (ЕО) № 883/2004, заявлението за издаване на Европейска здравноосигурителна карта и подаването на искане за отпускане на пенсия и на предпенсионни обезщетения от задължителни схеми.

9. През септември 2023 г. Комисията публикува първия годишен доклад за състоянието на цифровото десетилетие.
10. През септември 2023 г., в съответствие с член 36 от Регламент (ЕС) 2018/1724, Комисията представи на Европейския парламент и на Съвета първия двугодишен доклад за изпълнението относно функционирането на единната цифрова платформа и функционирането на вътрешния пазар въз основа на статистическите данни и обратната информация, събрани в съответствие с членове 24, 25 и 26 от посочения регламент. В доклада се прави оценка на обхвата на член 14 (прилагането на принципа на еднократност), като се вземат предвид технологичните, пазарните и законодателните промени във връзка с обмена на удостоверителни документи между компетентните органи.
11. Освен това член 72, буква г) от Регламент (ЕО) № 883/2004 за координация на системите за социална сигурност възлага на Административната комисия да насърчава използването на нови технологии за улесняване на свободното движение на лица, в частност чрез модернизиране на процедурите за обмен на информация и адаптиране на информационния поток между институциите в областта на социалната сигурност. Също така в Регламент (ЕО) № 987/2009² се подчертава значението на използването на електронни инструменти при обмена на данни между институциите на държавите членки, както и ролята на Административната комисия при определянето на структурата, съдържанието, формата и подробните способности за този обмен на данни.
12. На 6 септември 2023 г. Комисията представи съобщение относно цифровизацията при координацията на системите за социална сигурност: улесняване на свободното движение в рамките на единния пазар. В съобщението се прави преглед на съществуващите инициативи за цифровизация и се прави обзор на връзките между различните проекти за цифровизация в подкрепа на свободното движение и трудовата мобилност, като се илюстрират полезните взаимодействия и съвместимостта между тези инициативи. В съобщението също така се предлагат мерки, които да бъдат предприети в краткосрочен и дългосрочен план, за да се цифровизират допълнително трансграничните процеси в областта на социалната сигурност.

² Съображения 3 и 4; членове 4 и 95.

КАТО ПРИЗНАВА, ЧЕ:

13. Нарастващото търсене от страна на гражданите и опитът от последните години, включително пандемията от COVID-19, подчертаха значението на цифровизацията в областта на здравеопазването и социалната сигурност и необходимостта от ускоряване на нейното въвеждане с участието на всички държави членки и сектори както на национално, така и на транснационално равнище.
14. Цифровизацията в областта на социалната сигурност отбеляза напредък през последните години чрез разработването на няколко инициативи. Електронният обмен на данни за социалната сигурност (EESSI), който представлява децентрализирана информационна система, позволява на институциите в областта на социалната сигурност в целия Съюз да обменят информация по-бързо и по-сигурно. Цялостното въвеждане на EESSI следва да приключи до края на 2024 г. Пилотният проект ESSPASS имаше за цел да опрости взаимодействието между мобилните граждани и публичните органи. След първата фаза на пилотните дейности понастоящем два консорциума, Digital Credentials for Europe (DC4EU) и Vector, осъществяват на пилотна основа, с финансовата подкрепа на Европейската комисия, цифровизацията на процедурите, свързани с преносим документ A-1 и Европейската здравноосигурителна карта. Резултатите от тези широкомащабни пилотни проекти за цифрови решения за трансгранична проверка на социалноосигурителните права следва да бъдат оповестени до второто тримесечие на 2025 г. Бъдещата европейска рамка за цифрова самоличност, с която се преразглежда Регламент (ЕС) № 910/2014 (Регламента относно електронната идентификация и удостоверителните услуги), следва да положи основите за тази самоличност и за доверието в проекта ESSPASS и евентуално в други бъдещи инициативи за цифровизация в областта на социалната сигурност.
15. Рамката относно електронната идентификация и удостоверителните услуги, която е рамка за доверие и един от стълбовете на стратегията на Европейския съюз за цифровизация, има за цел да повиши равнището на сигурност на сделките за предприятията, да облекчи административната тежест и да направи бизнес процесите по-ефективни.

16. EESSI е много амбициозен дългосрочен проект, който вече функционира във всички участващи държави, въпреки че все още е необходимо различни държави да осъществят цялостно въвеждане на системата. Стартирана е програма за подобряване на бизнес процесите с цел тяхното рационализиране и подобряване. Тази програма има за цел да подобри функционирането на EESSI и ефективността на обмена и, въз основа на извлечените поуки, би могла също така да допринесе за съкращаване на периода на внедряване на бъдещи разработки.
17. Основната цел на тези проекти е да приведат комуникацията между гражданите и администрациите, както и между националните администрации през границите, в такова състояние, че „от край до край“ да не се използват документи на хартиен носител, като се предоставят всички гаранции по отношение на защитата на данните.
18. Технологичното развитие и цифровите инструменти биха могли да допринесат за въвеждането на бъдещи законодателни промени. Законодателните промени обаче трябва да бъдат подложени на задълбочена оценка въз основа на тяхното собствено качество.
19. Тъй като обществото и услугите в областта на социална сигурност стават все по-цифровизирани, въпросът за цифровата грамотност, цифровите умения и цифровото приобщаване също изисква цялото ни внимание при осигуряването на равен достъп до услуги и тяхната цифровизация. Опитът, натрупан от пандемията, показва, че по-голямата част от населението е придобила известни цифрови умения от 2020 г. насам³, но също така ясно показва колко е важно да се гарантира, че цифровата трансформация е от полза за всички граждани, включително най-уязвимите. Ориентираният към гражданите подход е от ключово значение за борбата с цифровото изключване, намаляването на цифровото разделение и борбата с проблема с неизползването от потенциалните бенефициери. Европейската година на уменията насърчава нагласата за преквалификация и повишаване на квалификацията с цел реализиране на пълния потенциал на цифровия преход по социално справедлив и приобщаващ начин. Усилията и инвестициите в това отношение следва да продължат. Същевременно хората без пълен достъп до цифровизирани процедури следва да продължат да могат да се ползват от социалноосигурителните си права.

³ Евростат – Равнище на цифрови умения на хората (до 2019 г.) (онлайн код за данни ISOK_SK_DSKL_I) [Statistics | Eurostat \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&plugin=1) и Равнище на цифрови умения на хората (от 2021 г. нататък) (онлайн код за данни: ISOK_SK_DSKL_I21) [Statistics | Eurostat \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&plugin=1).

20. Що се отнася до управлението на публичните администрации, цифровизацията следва винаги да се разглежда като инструмент, който да се използва и прилага всеобхватно, където и когато това е разумно. Следва да се вземат предвид националните обстоятелства и също съотношението между разходите и ползите. Цифровизацията не се отнася само до възможността гражданите и предприятията да си взаимодействат онлайн с публичните администрации, за да инициират даден процес. С цел избягване на забавяния, допълнителна административна тежест и допълнителни разходи, публичните администрации могат да се възползват от цифровите инструменти за ускоряване на процесите, откриване на дублирания и намаляване на риска от измами и грешки. Това не изключва човешка намеса в случаите, когато е необходима лична консултация или оценка на даден отделен случай.

КАТО ПОДЧЕРТАВА, ЧЕ:

21. От 2020 г. насам е постигнат по-голям напредък в цифровизацията на националните и трансграничните процеси в областта на социалната сигурност, отколкото през предходните години. Въпреки постигнатия напредък обаче има още потенциал за засилване на цифровизацията на координацията на системите за социална сигурност, като се има предвид и бързото развитие на нови технологии, които откриват нови перспективи, които биха могли да бъдат взети предвид.
22. Наличните финансови ресурси на ЕС, включително Механизмът за възстановяване и устойчивост и Европейският социален фонд плюс (ЕСФ+), биха могли да подпомогнат засилването на цифровизацията в държавите членки, по-специално в държавите членки, които са по-малко напреднали в тази област.
23. В допълнение към насърчаването на трансграничната и междусекторната оперативна съвместимост между публичните администрации, инициативите на Комисията имат за цел да насърчат развитието на цифровизацията чрез поставяне в рамките на тази цел на основен акцент върху гражданите и изграждане на интуитивни, лесни за ползване инструменти, използващи прост език.

24. Редовните дискусии между представителите на администрациите на държавите членки и Комисията са от съществено значение за осигуряване на насоки за политиката във връзка с текущи и предвидени процеси на цифровизация и за наблюдение на напредъка. От решаващо значение е също така да се гарантира участието на институциите в областта на социалната сигурност в тези редовни дискусии, предвид техния експертен опит, и да се насърчава обменът на добри практики.
25. Комисията, заедно с Административната комисия и Техническата комисия, взема активно участие в анализа на въздействието на различните инициативи за цифровизация върху упражняването на социалноосигурителните права от мобилните граждани. Това също така би предоставило възможност за взаимно обучение и споделяне на най-добри практики между държавите членки.
26. За да се избегне фрагментирането и да може да се получи ясна представа за различните инициативи за цифровизация, тяхното въздействие върху координацията на системите за социална сигурност и възможните им дублирания, следва да се обърне внимание на сътрудничеството и обмена на информация при подготовката и разглеждането на различните инициативи на ЕС.
27. По-нататъшните нови европейски инициативи за цифровизация следва да се основават на оценката на настоящите инициативи и да допълват съществуващите европейски и национални инструменти.

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ ПРИКАНВА ДЪРЖАВИТЕ ЧЛЕНКИ, КАТО ВЗЕМАТ ПРЕДВИД НАЦИОНАЛНИТЕ СИ ОБСТОЯТЕЛСТВА:

28. Да продължат да предприемат мерки за гарантиране на изпълнението на съществуващите и новите оперативно съвместими инициативи за цифровизация, които опростяват и ускоряват административните процедури и комуникацията между националните администрации на държавите членки и гарантират спазването на приложимото законодателство на ЕС, и по-специално за финализиране на въвеждането и пълното привеждане в действие на EESSI най-късно до 2024 г.
29. Да увеличат усилията за постигане до 2030 г. на целите на цифровото десетилетие 100% от ключовите публични услуги да бъдат достъпни онлайн, включително в областта на социалната сигурност, и 100% от хората да имат достъп до средства за електронна идентификация (eID), които да се използват за ключови публични услуги в целия ЕС, включително в областта на социалната сигурност.
30. Да продължат да инвестират в автоматизирането на процеси за разглеждане на национални и трансгранични случаи в областта на социалната сигурност и социалната закрила.
31. Да продължат усилията за осъществяване на цифровизацията на процедурите съгласно Регламента за единната цифрова платформа в областта на координацията на системите за социална сигурност.
32. Да разгледат възможността, като последващо действие във връзка с първата фаза на пилотния проект ESSPASS, да участват в дейностите на консорциумите Digital Credentials for Europe (DC4EU) и Vector, осъществяващи на пилотна основа цифровизацията на процедурите, свързани с преносим документ A-1 и Европейската здравноосигурителна карта.

33. Да насърчават своите публични администрации да си сътрудничат посредством безпрепятствена и навременна комуникация, за да гарантират безпроблемното включване на работниците в системите в рамките на единния пазар. Да осигурят за участващите работници, дружества и администрации яснота, прозрачност и рационализираност на всички процеси в областта на социалната сигурност, включително трансграничните.
34. Да се стремят да гарантират, че усилията за цифровизация спомагат за ускоряване на определянето на правата и задълженията на мобилните граждани и дружествата, повишаване на равнището на защита на правата на хората, намаляване на риска от грешки и измами и осъществяване на принос към гарантирането на устойчивостта на системите за социална сигурност.
35. Да продължат да предприемат мерки за укрепване на защитата на данните при изпълнението на инициативите за цифровизация, тъй като координацията на системите за социална сигурност засяга чувствителни лични данни.

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ ПРИКАНВА КОМИСИЯТА:

36. Да разпространи съобщението на Комисията относно цифровизацията при координацията на системите за социална сигурност от 6 септември 2023 г., като насърчи дебата по този въпрос между държавите членки с цел стимулиране на диалога и обмена на информация относно цифровизацията на координацията на системите за социална сигурност в рамките на различни форуми, като например срещите на високо равнище с държавите членки, които Комисията ще организира ежегодно, както е посочено в съобщението⁴.
37. Да продължи да подкрепя пълното и правилно въвеждане на EESSI от страна на държавите членки, включително с налични финансови ресурси и експертен опит на ЕС в областта на информационните технологии, и да работи с тях за непрекъснато подобряване на ефикасността и ефективността на системата.
38. Да анализира, в сътрудничество с държавите членки, въз основа на резултатите от текущите пилотни дейности на консорциумите след първата фаза на пилотния проект ESSPASS, следващите стъпки, включително възможността за внедряване на решение на основата на ESSPASS във всички държави от ЕС, и да оцени потенциалната необходимост от промяна на законодателната рамка.
39. Да информира редовно държавите членки за актуалното състояние на инициативите за цифровизация, свързани с координацията на системите за социална сигурност, чрез годишните срещи на високо равнище и редовния обмен на информация с Административната комисия и Техническата комисия.

⁴ „Комисията ще организира веднъж годишно срещи на високо равнище с държавите членки с цел обсъждане и подпомагане на въвеждането на по-нататъшна цифровизация, стандартизация и автоматизация при координацията на системите за социална сигурност, улеснявайки свободата на движение и трудовата мобилност, включително повишена оперативна съвместимост с други относими сектори.“ COM (2023) 501, стр 15.

40. Да насърчава обмена на добри практики между държавите членки с подкрепата на Европейския орган по труда (ЕОТ), при същевременно зачитане на ролята и правомощията на Административната комисия и Техническата комисия по този въпрос съгласно членове 72 и 73 от Регламент (ЕО) № 883/2004, както и съществуващото споразумение за сътрудничество между ЕОТ и Административната комисия.
41. Да проучи, в сътрудничество с Административната комисия, възможностите Техническата комисия да подпомогне анализа на въздействието и ползите от инициативи за цифровизация на национално равнище и на равнището на ЕС в областта на координацията на системите за социална сигурност, при същевременно зачитане на различните структури на управление на тези инициативи.
42. Да помага, въз основа на анализа, предоставен от ЕОТ във връзка с националните цифрови решения и цифровата зрялост на националните системи, на държавите членки да насочват по-добре инвестициите, гарантирайки по този начин, че напредъкът е едновременно в цяла Европа.
43. Да продължи да гарантира съгласуван подход към цифровизацията при координацията на системите за социална сигурност, който осигурява полезни взаимодействия между цифровите инструменти и решения, които вече съществуват, и сближаване между различните инициативи.
44. Да анализира възможността за използване на изкуствения интелект (ИИ) в контекста на координацията на системите за социална сигурност.
45. Да проучи възможността за по-нататъшно опростяване и рационализиране на процедурите, уреждащи свободното движение на хора и работници в ЕС, по отношение на националните процеси и действащите правила на Съюза в областта на координацията на системите за социална сигурност.
-